

Uit de vereniging:

Blz. 2	Levendige jaarvergadering MHVS 2019
Blz. 2	Erelid Hans Simons
Blz. 3	Gerard Jonkman, Lid in de Orde van Oranje-Nassau
Blz. 4	Afscheid Gerard Pubben
Blz. 5	Jaarlijkse Rabobank Clubkas Campagne MHVS
Blz. 5	Etalageproject 'herinneringen aan de 60'er jaren'
Blz. 6	Hemelvaartsdagfietsstocht; een verslag
Blz. 7	Open Monumentendag
Blz. 7	Jaarprogramma Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal – MHVS
Blz. 8	Schenking

Overige artikelen:

Blz. 8	De jaarlijkse thuisslacht
Blz. 9	Swalmengidsen
Blz. 10	Kroniek van Swalmen, januari, februari en maart
Blz. 10	Foto's in (woon)zorgcentrum Amaliahof en St. Jan Baptist
Blz. 11	Huwelijksbijlagen Belfeld 1807-1842
Blz. 13	De Swalmbode, weekblad voor Swalmen, Boukoul en Asselt (6)
Blz. 14	Den Herberg in Belfeld
Blz. 18	Uit de oude doos
Blz. 19	Kutelkemutelke
Blz. 20	't Trekpaerd
Blz. 21	Leuk om te bewaren (13)
Blz. 22	De overstrooming van Beesel in 1926
Blz. 23	Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal: reis naar Breda
Blz. 24	Zo was het

Foto's aangeleverd door:

Gerry Nijssen	blz. 2, 6, 7
Marjan Blom	blz. 3
Ron Dingelstad	blz. 3
Peter Bors	blz. 4, 5
Fam. Weckx	blz. 5
Herm Geraedts	blz. 9
Hans Simons	blz. 10
Archief MHVS	blz. 11
Fons Nijssen	blz. 11
Els Janssen	blz. 13
Wim van Diepen	blz. 14, 17
Archief HVMS	blz. 15, 22
Krantenarchief internet	blz. 16, 17
Luc Simenon	blz. 19
Fam. Schoeren	blz. 20
Fam. Timmermans	blz. 21
Theo Derks	blz. 23, 24

Uit de verenigingen:

Levendige jaarvergadering MHVS 2019

Gerard Jonkman

Op 22 maart j.l. had de MHVS een goed bezochte en levendige jaarvergadering. Voorzitter Toine Wuts hield in zijn welkomstwoord een pleidooi voor een goed klimaatbeleid. De MHVS zal daar het komend jaar met activiteiten ook ruim aandacht aan besteden. Bij de terugblik op het afgelopen jaar kwamen als hoogtepunten naar voren de Open Monumentendag en de lezing over de wolf in Nederland. Toine Wuts als voorzitter en Gerry Nijssen-Severens waren beiden aftredend en herkiesbaar. Door andere bestuursleden werden ze geroemd en bedankt wegens hun grote inzet voor de vereniging. Beiden werden door de ledenvergadering herkozen in het verenigingsbestuur.

Veel aandacht kreeg ook de voortgang van de gesprekken met de zustervereniging Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal over de verdergaande samenwerking tussen beide

verenigingen. In deze gesprekken stond op het moment van de jaarvergadering de raadpleging van alle werkgroepen centraal. Bij een verdergaande samenwerking zal de ledenvergadering de belangrijkste stem hebben.

Ook het boek met verhalen van Giel Geraedts, opgetekend door diens zoon Wim Geraedts, kreeg aandacht middels een uitgebreide toelichting door Wim. Het boek is inhoudelijk zo goed als gereed. Nu kunnen de werkzaamheden ten behoeve van de publicatie gedaan worden. In het najaar zal het boek volgens de planning worden uitgegeven.

Komend jaar zullen er weer diverse activiteiten georganiseerd worden, veelal in samenwerking met de Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal. Zo zullen er twee avonden over duurzaamheid worden gehouden, zijn er diverse lezingen en natuurexcursies. Al deze activiteiten zullen nader worden aangekondigd in de diverse media.

Erelid Hans Simons

Woensdagmorgen 24 april is Hans Simons door voorzitter Toine Wuts en medebestuurslid Gerry Nijssen-Severens verrast met het erelidmaatschap van de Milieu- en Heemkunde Vereniging Swalmen, voor al zijn werkzaamheden voor de vereniging.

Na jarenlang actief voor de vereniging te zijn geweest heeft Hans, in overleg met het bestuur, besloten om zijn werkzaamheden voor de vereniging sterk te verminderen.

Wat is er allemaal door Hans gedaan in de afgelopen jaren?

Hij was redactielid van ons kwartaalblad 'Periodiek', sinds 2007 'Biejeingezeumerd' geheten. Hij verzorgde de lay-out en de kافت. Verder hield hij zich bezig met het opzetten van de MHVS-site en het bijhouden ervan, veel foto's maken door de jaren heen. Ook heeft hij artikelen geschreven als 'Sjoon Plekskes' en Flora en Fauna, diverse jaren posters en flyers voor o.a. Open Monumentendagen gemaakt, de lay-out verzorgd van diverse boeken uitgegeven door de MHVS o.a. het 'Zjwaams Waordeboek', het 'Jubileumboek MHVS 1980-2005', 'Kasteel Hillenraad – bewoners en bezittingen', 'Óm ós haer – gedichskes in beeld', 'Zal ich dich 'ns get zègke' en 'Mien eerste wäördjes' met medewerking van zijn echtgenote Riky en de diverse redacties. Na de lovende woorden en mooie attenties inclusief een bos bloemen voor Riky zijn nog enkele afspraken gemaakt voor de overdracht van enkele taken. Hans bedankt.

Het bestuur van de Milieu- en Heemkunde Vereniging Swalmen

Gerard Jonkman, Lid in de Orde van Oranje-Nassau

Charles Konings & Lex Hoefnagels

Op vrijdag 26 april, tijdens de jaarlijkse lintjesregen, heeft onze secretaris Gerard Jonkman namens de koning uit handen van burgemeester Rianne Donders-de Leest in De Ster in Maasniel een lintje gekregen. Dit als dank voor zijn inzet bij diverse verenigingen.

Er waren verschillende vertegenwoordigers van de betrokken verenigingen aanwezig, o.a. namens de Milieu- en Heemkunde Vereniging Swalmen, de Protestantse Kerk Roermond, Staatsbosbeheer, Stichting

Familiebad de Bosberg en natuurlijk familie en vrienden.

Bij de uitreiking van de onderscheiding werd Gerard geprezen om zijn deskundigheid en betrokkenheid op het gebied van natuur, milieu, erfgoed en cultuur. Hij wordt als geen ander gezien als de uitdrager en behartiger van de Limburgse identiteit en die van Swalmen in het bijzonder. Voor wie het nog niet weet; Gerard is geboren en getogen in Overijssel.

In het persbericht van de gemeente Roermond zijn de verdiensten van Gerard als volgt beschreven:

"Al ruim 32 jaar zet de heer Jonkman (60) zich als bestuurslid vrijwillig in voor de Milieu- en Heemkunde Vereniging Swalmen (MHVS). Deze vereniging beschrijft en bewaakt de geschiedenis van Swalmen en omgeving. Ook houdt de vereniging een vinger aan de pols bij aanpassingen van bestemmingsplannen en de behartiging

van natuur- en milieubelangen in haar werkgebied. Al 20 jaar is de heer Jonkman secretaris van deze vereniging. Hij organiseert onder andere de jaarlijkse Hemelvaartsdagfietstocht langs bezienswaardigheden in de regio Midden-Limburg en de jaarlijkse kerstwandeling. Al 25 jaar geeft de MHVS onder supervisie van de heer Jonkman boeken uit over historische gebeurtenissen in Swalmen, de industrie en nijverheid, bijzondere monumentale gebouwen, alsmede een (dialect)woordenboek, et cetera. Ook verzorgt de heer Jonkman de PR-activiteiten van de vereniging.

Vanaf 2002 is de heer Jonkman vicevoorzitter en thans voorzitter en bestuurslid 'groen' van de stichting Zwembad de Bosberg. Als bestuurslid coördineert hij de groenwerkzaamheden rond het hele zwembadcomplex, prachtig gelegen in het bosgebied. De heer Jonkman regelt de planning van de werkzaamheden en ook de noodzakelijke gereedschappen en plantmaterialen.

Omdat de betekenis van Gerard voor het zwembad erg groot is, heeft de werkgroep Groen hier woensdagavond 1 mei tijdens de groen-werk-avond even bij stil gestaan.

Ter gelegenheid van deze bijzondere gebeurtenis is er een herdenkingsboom voor/met Gerard geplant!

Hiervoor is zijn lievelingsboom uitgekozen; een RODE BEUK.

Vanaf 2006 is de heer Jonkman actief als vrijwilliger binnen diverse werkgroepen van de Protestant-

se Gemeente Roermond. Hij is lid van de Werkgroep Inspiratie en Ontmoeting. Deze werkgroep organiseert lezingen en cursussen. De Werkgroep Ontwikkeling en Vernieuwing, waar de heer Jonkman ook lid van is, is gestart in 2015 en heeft veel energie gestoken in de aanloop naar de nieuwe Kerkenraad en de komst van een nieuwe dominee."

Ook de werkgever van Gerard, Staatsbosbeheer, waar hij sinds 1982 als districtsbeheerder en belangenbehartiger in Limburg werkzaam is, steunt

de toekenning van deze koninklijke ondersteuning aan hun medewerker van harte.

Gerard: "de uitreiking van de Koninklijke onderscheiding was voor mij een complete verrassing. Nadat ik daarvan bekomen was beschouw ik het als een grote eer om deze waardering zo te ontvangen. Fijn ook dat het werk voor de MHVS, familiebad de Bosberg en de Protestantse Kerk Roermond maatschappelijk betekenisvol wordt gevonden. Ik ben er bijzonder blij mee."

Afscheid Gerard Pubben

Henri Smeets

Op de ledenvergadering van de heemkundevereniging Maas- en Swalmdal werd dinsdagavond 19 maart afscheid genomen van penningmeester Gerard Pubben.

Het is even wennen aan de gedachte. Want het is niet niks als je onafgebroken 30 jaar in een bestuur zit en dat dan het moment van afscheid komt.

Het is in deze vluchtige en snelle tijd bijna niet voor te stellen hoe lang dat is. Maar Gerard heeft het geflikt. Dat iemand zich voor zo'n lange tijd kan binden aan een organisatie en dat ook nog eens in zijn vrije tijd, dat is natuurlijk buitengewoon. Het geeft anderzijds ook aan, dat we niet zomaar een vereniging zijn, maar een club waar je je thuis kunt voelen.

Binnen gekomen als financiële techneut ontwikkelde Gerard zich tot een bestuurder met

een brede interesse voor allerlei aspecten van de heemkunde. Want cultuur in brede zin staat bij hem hoog in het vaandel.

We hebben hem verder leren kennen als een kundige penningmeester die persoonlijk voor een groot deel ervoor verantwoordelijk is, dat onze mooie vereniging er financieel zo gezond voor staat.

Gerard was ook een man die met de tijd meeging. Werden aanvankelijk alle posten handmatig in grote kasboeken ingeschreven, na verloop van jaren heeft hij de hele administratie digitaal gemaakt. En de laatste jaren zijn we door hem op de ledenvergadering verrast met powerpoint presentaties waarmee hij de belangrijkste zaken op financieel gebied voor iedereen helder en inzichtelijk presenteerde.

Gerard ontwikkelde zich van penningmeester tot onze 'minister van financiën' waarbij het bekende koffertje, met een knipoog naar de derde dinsdag van september, niet ontbrak.

De dank voor zijn jarenlange inzet ging vergezeld van een passend cadeau en een boeket voor echtgenote Dina. Op voorstel van het bestuur is Gerard, na ledenraadpleging, benoemd tot erelid van de Heemkundevereniging.

Die benoeming vormde allerm minst het slotakkoord van de avond. Na zijn benoeming tot erelid kwam de Beeselse burgemeester Petra Dassen het verenigingslokaal binnen. Zij benoemde Gerard tot Lid in de orde van Oranje Nassau. Een in onze ogen meer dan terechte beloning voor al het werk dat hij jarenlang belangeloos voor de vereniging verrichtte. Overigens is deze koninklijke onderscheiding tevens een

erkenning voor het vrijwilligerswerk dat hij verricht bij zijn wielclub en het plaatselijke Groene Kruis. Gerard, van harte proficiat en dank voor al het werk dat je voor de heemkundevereniging hebt verricht!

Mutaties bestuur

Op de ledenvergadering waren naast Gerard Pubben de volgende bestuursleden aftredend: Peter Bors, Twan Ernst, Hennie Geurts-Willemsen, Jan Moors en Pierre Verstappen. Het bestuur stelde aan de ledenvergadering voor om als nieuw bestuurslid en penningmeester Paul Sillen uit Beesel te benoemen. De ledenvergadering benoemde allen bij acclamatie in een nieuwe bestuurstermijn van drie jaar.

Naast dank voor hun inzet in de achterliggende tijd werd naar de 'nieuwe' bestuursleden ook waardering uitgesproken voor het zich opnieuw verkiesbaar stellen als bestuurslid.

Paul Sillen is al vele jaren lid van onze heemkundevereniging en beroepsmatig verbonden aan de KSG

Groep in Reuver. Oud-penningmeester Gerard Pubben kon met een gerust hart zijn koffertje en bijbehorende taak aan Paul overdragen.

Steun de MHVS bij Rabo ClubSupport

Dit najaar start de Rabobank Roermond-Echt weer Rabo ClubSupport, voorheen genoemd de Grote Clubkas Campagne, ter ondersteuning van het verenigingsleven. De leden van de coöperatieve Rabobank kunnen hun stem uitbrengen op verenigingen en stichtingen die zij willen steunen. Wij hopen dat ook de Milieu- en Heemkundevereniging Swalmen op uw steun mag rekenen. De MHVS kan zich met deze steun, financieel vertaald door deze bank, blijven inzetten voor natuur, landschap, cultuurhistorie en heemkunde. Hiermee kunnen we voor de mensen van Swalmen, Boukoul en Asselt excursies verzorgen, open monumentendagen organiseren, tentoonstellingen samenstellen, publicaties maken en zorgen dat de rijke historie van Swalmen levend blijft. Daarom vragen wij uw stem bij de campagne Rabo ClubSupport.

Etalageproject 'herinneringen aan de 60-er jaren'

Had jij ook een Kreidler Florett of soms een Zündapp of een Puch?

Ging jij ook op tienertoer, naar het jeugddansen en op dansles bij 'de Jiets'?

Deze vragen brengen je terug naar de 60-er jaren en roepen herinneringen op aan de tijd dat we 'onze eigen koers gingen' op weg naar volwassenheid.

De werkgroep bijzondere projecten van de

heemkundevereniging Maas- en Swalmdal heeft als thema voor de volgende etalagetoonstelling gekozen voor het uitbeelden van de 60-er jaren en wil, buiten

de algemene zaken van toen, specifiek iets laten zien over het uitgaansleven en andere gebeurtenissen 'oppe Ruiver'.

Daarom plaatst de werkgroep deze oproep met het verzoek om foto's, documenten, gebruiksvoorwerpen in bruikleen te geven met het doel deze ten toon te stellen in de etalages van de voormalige apotheek aan de Rijksweg te Reuver. Te denken valt daarbij aan plaatselijke orkestjes, (jeugd-)verenigingsfoto's, oude tv-toestellen, transistorradio's, singletjes, en natuurlijk de bromfiets uit die tijd. Ook foto's met vetkuif of suikerspinkapsel zijn kenmerkend voor die tijd, dus zeer welkom.

Ben je in het bezit van spullen die in aanmerking komen voor deze terugblik naar het verleden, laat het ons dan weten door een mailtje te sturen naar etalageproject@ziggo.nl. De werkgroep zal dan contact met je opnemen. Foto's en documenten zullen worden gescand en evenals in bruikleen afgestane voorwerpen worden getourneerd.

Hemelvaartsdagfietstocht

Gerry Nijssen-Severens

Exact 10.00 uur geeft Herm Geraedts het startsein voor de Hemelvaartsdagfietstocht. Op de Markt van Swalmen hebben zich ongeveer 50, voor de helft van buiten Swalmen, enthousiaste fietsers verzameld. De MHVS is voor de 39e keer de organisator, samen met de HVMS.

We fietsen binnendoor richting Brüggen langs de Swalm en stoppen bij een beekdal, een oude meander van de Swalm, waar 't Vlaot, de Vlottende Waterranonkel (een echte Limburgse waterplant), helaas steeds zeldzamer bloeit en groeit. De bever is er wel nog; er zijn vraatsporen te vinden plus grote hollen, die onder water bereikbaar zijn en door een complete beverfamilie bewoond worden.

In Brüggen houden we halt bij Schloß Dillborn, in 1363 de eerste keer vermeld en toen eigendom van Sieger van Swalmen. In 1910 werd het verkocht en de boerderij is door kunstenaars bewoond tot 1937. In 1938 door de Duitsers gevorderd, vervolgens verwoest en in 1949 weer opgebouwd. Er kwam een Kinderheim in en er is een cultuurcentrum gevestigd. Nu is het eigendom van een Zwitserse architect.

Bij de Burg Brüggen (afkomstig

van 'brug') aangekomen wordt verteld dat een gedeelte van het kasteel en de watermolen er nog liggen. In 1930 wordt er een restaurant in gevestigd, in de oorlog gebombardeerd en tegenwoordig is het gedeeltelijk museum en zit er een toeristenbureau. In de gemeente Brüggen wonen > 15.000 inwoners.

Nadat iedereen de boterhammen op heeft fietsen we naar het voormalige Engelse munitiedepot. Door de slechte verstandhouding tussen de Engelsen-Amerikanen-Duitsers-Russen (Koude Oorlog) dacht men munitie nodig te hebben voor een eventuele volgende oorlog. De Engelsen hebben hier munitie en kerosine opgeslagen van 1948 tot 1990. Het hekwerk rond het depot is 20 km lang, het complex is zo groot als het vliegveld van Düsseldorf, er ligt een wegennet van 88 km. Munitie werd er vervoerd door vrachtwagens en treinen, er zijn 3 'staties', twee perrons, waar een 400 m lange trein kon stoppen. Er liggen wallen terzijde van 186 grote barakken. Deze lagen vol munitie voor het leger en de R.A.F. Om de wegen aan te duiden in het complex werkte men met letters; bv. de 'G', nu nog te zien.

Als veiligheidsmaatregelen werden er zandwallen gelegd (om scherven op te vangen van eventueel ontplofte munitie). Dit zand werd uit grote kuilen gehaald waarin blindgangers tot ontploffing werden gebracht. Verder een afrastering om het terrein heen, er heerste een strikt eet- en rookverbod en er was een speciaal brandweerteam (in 1976 was er een grote bosbrand nabij het munitiedepot).

Dat waren angstige uren voor bevolking en militairen.

Bij de uitgang Kahlbergse Heide zien we dat de groeve aldaar nog gebruikt wordt. Dit is een hoogterras, door de kleigroeves had de keramische industrie van Swalmen in de vorige eeuw werkgelegenheid voor veel mensen. Veel huidige Duitse grond was eigendom van Swalmen. In 1966 is deze grond verkocht aan de Duitse instanties.

Bij Herberg de Bos aangekomen bedankt Herm de groep, Gerard Jonkman en Henri Smeets voor de uitleg, en nodigt de aanwezigen alvast uit om ook met de Kerstwandeling mee te gaan op Tweede Kerstdag.

Open Monumentendag MHVS in Swalmen

Reserveer alvast zondag 15 september in uw agenda. Het thema van Open Monumentendag dit jaar is: Plekken van plezier.

Waar moeten we dan aan denken? Diverse 'plezierige' plekken in Swalmen kunnen per fiets of te voet bezocht worden. Het is nog een verrassing welke dit zijn. Dat er ook foto's te zien zijn, is alvast één tipje van de sluiter dat we oplichten. Meer informatie te zijner tijd via onze site, facebook, de diverse media en de Landelijke Open Monumentendagsite.

Jaarprogramma Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal en Milieu- en Heemkunde Vereniging Swalmen

juli-augustus	zomervakantie
14 september	Open Monumentendag: thema, Plekken van plezier (HVMS)
15 september	Open Monumentendag: thema, Plekken van plezier (MHVS)
september	Lezing energietransitie (MHVS)
september	Dorpswandeling met gids in Bracht (D) (gezamenlijke activiteit)
13 oktober	Herfstwandeling i.s.m. IVN de Steilrand (gezamenlijke activiteit)
oktober	Lezing door Jan Titulair over Maasschippers (gezamenlijke activiteit)
26 oktober	Nacht van de Nachtwandeling (gezamenlijke activiteit)
november	Lezing Hein van der Bruggen over Joden en Jodenvervolgingen in Limburg (gezamenlijke activiteit)
november	Presentatie jaarboek (Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal)
december	Heemkundeleden vertellen over hun passie. Een drietal leden vertellen elk ca. 20 minuten over een aspect van de heemkunde waarin ze bijzonder zijn geïnteresseerd (Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal)
26 december	Kerstwandeling (gezamenlijke activiteit)

En verder... het programma kan nog worden aangepast. Er staan (onder voorbehoud) enkele kleine excursies op het programma. Nadere publicaties in 't Zjwaemke en Puiklokaal.nl.

Zie ook www.natuurlijkasselt.nl voor kanotochten en voor de wandelingen met de Dorpsgidsen in Beesel, zie www.rondleidinginbeesel.nl.

Het jaarprogramma van IVN De Steilrand is te vinden op (<http://ivn.nl/afdeling/de-steilrand>).

Schenking

Rapporten uit de jaren 1956 t/m 1965 van diverse klassen en scholen, inentingskaart van Het Groene Kruis te Tegelen, de Eerste Katechismus uit 1933 en een schriftje met tekeningen, afkomstig van Annelies Hermans.

De jaarlijkse thuislacht: hoe Slager 'Eedje' ons de winter door hielp!

Bert Heijnen

Aan de achterkant van ons huis aan de Hoogstraat hadden we een lage stal, met een uitloop van modder en zand. Elk voorjaar opnieuw kregen we een biggetje, dat voor de winter tot vet varken werd gemest en gereed werd gemaakt voor de slacht. Met tientallen kilo's aardappelen in de kelder, groenten uit de eigen moestuin en het vlees van de eigen slacht, kwamen we elk jaar weer de winter door.

Het thuislachten is een vergeten ambacht, vandaar mijn keuze om terug te duiken in mijn jeugd en de revival van varken naar spek en worst nog één keer te laten herleven. Als jochie maakte het slachten van het varken grote indruk op me. Dan kwam Slager Allers, in de volksmond 'Eedje' genaamd, met indrukwekkende messen en bebloed slagershorts. Slager Allers woonde op de hoek van de Hoogstraat en Boutestraat. Het slachtritual nam twee dagen in beslag. Eén dag het doden en uithangen van het dier, de tweede dag het verwerken tot hammen, worsten en speklappen. Als kind mocht ik niet bij het doden van het dier aanwezig zijn, maar kon

ik het niet laten stiekem achter de schuurdeur door het sleutelgat te gluren. Het deed wel pijn dat het varken dat het hele jaar, knorrend met zijn wroetneus voor het hek op voedsel azend, als dank letterlijk werd verorberd. Echter enkele dagen later, bij het zien van al die hammen, worsten en spek, was mijn verdriet snel vergeten.

Een vergeten ambacht

De wapens waarmee Slager Eedje het dier te lijf ging, bestond uit een dodelijk slagwerktuig; een huls voorzien van een kogel. Terwijl mijn vader het zich zwaar verzettende varken vasthield, zette Eedje het geweer op het voorhoofd van het varken om met een enorme hamerklap de kogel in het hoofd van het dier te jagen. Het varken zeeg langzaam neer om na enkele stuiptrekkingen het leven te laten.

Het scheren van de huid

De eerste actie was het scheren van het varken, waarbij alle haren werden afgeschraapt en een gladde spekhuid overbleef. Mijn vader reikte emmers kokend water aan die door Eedje over het dier werd leeggeschud om met een ijzeren handschrobber en een stevige fysieke inspanning het dier van

zijn haren te ontdoen. Vervolgens werd het karkas opengesneden en moest mijn vader het bloed opvangen in emmers, om er later bloedworst en balkenbrij van te maken.

Het vlees moest afsterven

Het opengesneden varken werd van hart, maag en darmen ontdaan en aan de naar links en rechts uitstekende poten op een ladder gebonden. Zo stond hij daar enkele dagen in de schuur uit te lekken; het vlees moest besterven, zoals mijn vader het

noemde. De eerste slachtdag zat erop.

De keurmeester

De dagen dat het varken in de schuur hing om het vlees te laten besterven, nam ik graag een kijkje, nieuwsgierig naar waar al die hammen, worsten en spek straks vandaan kwamen. De tweede dag was voor mijn ouders een spannende dag, dan kwam de keurmeester. Mocht het vlees wegens ziekte of een andere reden worden afgekeurd voor consumptie, dan ging onze hele wintervoorraad verloren en waren alle kosten en inspanningen voor niets geweest. Zover kwam het nooit, want met de blauwe stempels van goedkeuring kon Slager Eedje een dag

later terugkomen om worsten, hammen en spekstukken te maken.

De dag van de vleesbereiding

Dan kwam eindelijk de langverwachte dag. De dag dat de hele keuken in beslag werd genomen voor de vleesbereiding. Dan werden worsten gekookt, gehakt door de molen gedraaid, hammen in touw gebonden om maandenlang boven het fornuis te roken, bloed vermengd met meel om balkenbrij te maken. Het was een echte feestdag.

Stiekem proeven

En ik??? Ik mocht het worstmolentje draaien, ook stiekem proeven van de verschillende vleessoorten. Want de opmerking dat rauw gehakt ongezond is, kende ik niet. In potten en pannen werd het vermalen hoofd tot 'huidvlees' gemaakt. Grote stukken spek en andere brokken vlees, zoals varkenspootjes, werden in de koelte van de kelder opgeborgen. Een onvoorstelbare hoeveelheid vlees kwam van zo'n varken, in veel uiteenlopende versies. Bloedworst, leverworst, braadworst, hammen, spek...ik weet al niet meer...voldoende om ons de hele winter goedkoop te voeden...

Zorgeloos de winter door

Nog zie ik de brede lach op het gezicht van mijn vader wanneer hij aan het einde van de slachtdagen Slager Eedje de hand schudde en dankte voor zijn inspanningen, want met de slacht veranderde de sfeer in huis. Voor mijn ouders was er duidelijk een zorg minder, zij konden de hele winter alle monden voeden. En ik kon het niet laten elke dag even in de kelder van de worst te snoepen...

Swalmengidsen

Vanaf afgelopen najaar worden de volgende personen opgeleid om in Swalmen rondleidingen te gaan verzorgen: Wim Evers, Henri Smeets, Piet Heijman, Peter van Cruchten, Herm Geraedts en Charles Konings. De Swalmengidsen worden daarbij geadviseerd door Frans Geerlings uit Beesel. Zij zullen wandelingen in het centrum en fietsroutes in het buitengebied gaan begeleiden en de deelnemers van informatie voorzien. We brengen u via de media op de hoogte wanneer we gaan starten.

Kroniek van Swalmen, januari, februari en maart

Johanna Cox-Geraedts en Riky Simons-Julicher

Januari

Op 1 januari 2019 telt Swalmen 8772 inwoners.

Jac en Annie Smeets-Willemsen van de Hoogstraat vieren hun 55-jarig huwelijksjubileum.

Het carnavalsseizoen begint weer. Chris I (van Deur) wordt in een bomvolle Kwekkertepool uitgeroepen tot 70ste heerser over het rijk van de Boukoulse Kwekkerte. 'Veur sjlaon door!' luidt zijn lijfspreuk.

In zaal De Mert vindt de 36ste editie van de Swalmer Liedjesavond plaats. De winnaars zijn Steffie Mooren en 'Waal waar' met het liedje 'Neet waar...'

Natuurlijk is er ook een nieuw Boerebroedspaar, het 35ste: Peter Trepels en Ginny Rutten-Watrin maken hun onechte 'trouwplannen' bekend.

Februari

De in Swalmen opgegroeide dirigent Jozef Suilen (62) heeft in Istanbul een plaquette ontvangen voor zijn verdiensten voor het Istanbul Staats Symfonie Orkest.

Nog meer hoogheden: Peter van Soest (50) is de 67ste prins van de Hopsjlokkers met als motto 'Det is gelök'.

VV De Fobmötse hebben een prinses: Anouk 1 (Nieskens, 22). Zij is hun 19de hoogheid en heeft als lijfspreuk: 'Neet klein te kriege'. Uit het keldersgaat van de Aartjes komt de nieuwe Vader Aar tevoorschijn: Thuur Tegels, (26) waarmee het vorstelijk gezelschap dit jaar compleet is.

De Nepomukonderscheiding 2019 wordt tijdens het 'tijdloos' vastelaoveskonzaer van Koninklijke Harmonie St. Caecilia uitgereikt aan Dorpsraadvicevoorzitter Marij Berben als blijk van waardering voor de inspanningen van alle dorpsraadsvrijwilligers voor de leefbaarheid in Swalmen.

Maart

Alle carnavalsactiviteiten vinden dit jaar voor het eerst in een feesttent op het evenemententerrein aan de Swalm plaats.

In de Swalmer optocht wordt het motto 'Det is gelök' regelmatig uitgebeeld. Winnaar van de Har Cox-wisseltrofee is de wagen met de tekst 'Det is gelök, mit dees daag höbbe veur kontak'.

Volgend jaar juni wordt een nieuw Noormannenschouwspel in de open lucht gehouden. Mayke Roels zal deze aflevering regisseren.

Jaak en Ida Kuijpers-Strijbos van de Markt zijn 60 jaar getrouwd.

Foto's in (woon)zorgcentrum Amaliahof en St. Jan Baptist

Als men zorgcentrum St. Jan Baptist binnenloopt, ziet men aan de wand van de voormalige receptie en in het restaurant diverse foto's, afkomstig van de MHVS. Sinds december 2018 ook bij de beide ingangen van Amaliahof I en II.

De werkgroep Geschiedenis is gevraagd om oude foto's aan te leveren en in te lijsten zodat de bewoners herinneringen kunnen ophalen en elkaar verhalen kunnen vertellen bij de foto's. Dit gebeurt al enkele jaren.

Nu hangen er bij de ingang van St. Jan Baptist, tot en met september 2019, onder andere foto's van: de St. Jozefschool (uit 1968), Veldpoort Swalmen (uit 1938), Grens Nederland-Duitsland (1974) en De Markt (1962), met 'den Hook' en daarachter de Harmoniezaal.

In het restaurant zijn foto's van winkels uit het verleden van Swalmen te bewonderen. Zoals Nelly Beek in haar handwerkwinkel, Hoogstraat 25; Huis-houdelijke artikelen, rijwielen en electro, fa. Karel en Jo Konings, Rijksweg Zuid; Slagerij Herman Cox, Boutestraat 2 en Bakkerij Tijssen, Rijksweg Zuid.

In woonzorgcentrum Amaliahof I en II hangen ook tot en met september 2019 diverse foto's afkomstig uit het archief van de MHVS.

Er zijn onder andere de volgende foto's van winkels uit het verleden van Swalmen te bekijken: Boek-

handel Huysmans, Hoogstraat, Drogisterij van Dael Heuvelmans, Hoogstraat, Paul van Dael, schilders-bedrijf Hoogstraat en de winkel van Kitty Thomas, Rijksweg Zuid-Molenstraat.

Verder foto's van Asselt, onder andere boerderij Syperhof en zorgboerderij Asselterhof aan de Past. Pinckersstraat, parochiekerk H. Dionysius Asselt, folkloristisch Museum Asselt, de Aartjes en het Aartjesmonument, het kerkhof en Ascloa restaurant, en de fantasiehuisjes gebouwd door Jan Jansen aan de Schoolberg.

Het zullen op beide lokaties halfjaarlijkse wissel-tentoonstellingen worden van telkens andere oude foto's uit het MHVS-archief.

Wij hopen dat u er eens gaat kijken!

Huwelijksbijlagen Belfeld 1807-1842

Wim Hoezen

Voor het sluiten van een burgerlijk huwelijk was het noodzakelijk een aantal documenten te overleggen. Op de eerste plaats een afschrift van de doop- of geboorteakte van bruid en bruidegom en, indien van toepassing, de overlijdensakte van de ouders. Deze akten zijn overigens, indien ze werden verleden te Belfeld, vrijwel niet als bijlage opgenomen. Verder dienden overlegd te worden de huwelijksafkondigingen die buiten Belfeld plaatsvonden en de certificaten van onvermogen.

Dit zijn dan ook meteen de meest voorkomende bijlagen.

Wat verder in deze periode opvalt is dat van

de 'Duitse' akten, vanwege de taal/het Sütterlinschrift, vaak ook nog eens een vertaling door een beëdigd vertaler van de rechtbank van Roermond bijgevoegd is. Tot slot staat in de kantlijn bij veel documenten dat het stuk door bruid of bruidegom is aangedragen (al dan niet ondertekend).

Onderstaand enkele 'bijzondere' huwelijksbijlagen.

1817. Matthijs Broks en Petronella Janssen.

Toestemming door de kolonel van het 14e regiment infanterie te Venlo, aan fuselier Mathijs Broks dienende bij het Bataillon Infanterie Nationale Militie no. 45, tot het aangaan van het huwelijk.

Nb. De eerstvolgende huwelijksbijlage met een cer-

tificaat van de nationale militie komen we pas 1840 tegen.

1819. Sibert Schouren en Petronella Crambreukers. Zij krijgen koninklijke dispensatie d.d. 9 juni 1819 tot het aangaan van het huwelijk. Tevens wordt daarbij hun in 1817 buiten huwelijk geboren zoon Joannes gewettigd.

Overigens: dit is Sibert zijn derde huwelijk. Het eerste was met een oudere zus van Petronella. Behalve Joannes hadden ze nog een buitenechtelijk kind: Peter Mathias geb. 1811(!) en overleden 1812.

1821. Peter Sijbers en Anna Catharina Reijnders. Al in 1815 verklaart Peter Reijnders (broer van de bruid) voor de vrederechter te Venlo, dat de naam van zijn vader in het doopregister abusievelijk als Leonardus Schoenmaekers genoteerd staat. Daarnaast staat de naam van zijn moeder in haar overlijdensakte en in de overlijdensakte van haar man abusievelijk als Martina Peeters in plaats van Rulkens vermeld.

Een bevestiging volgt door 7 getuigen: Jacobus Hinszen 63 jaar, Willem Reijnders 31 jaar, Gerardus Geulen 29 jaar, Willem Meuser 38 jaar, Johannes Reijnders 46 jaar, Johan Herman van Besel 37 jaar en Godefridus Quikken 60 jaar, allen geboortig van Beesel. Zij hebben de ouders van Petrus Reijnders t.w. Leonardus Reijnders en Martina Rulkens goed gekend en dat zij deze abuizen niet anders kunnen toeschrijven als aan de onachtzaamheid van den officier die belast is met het formeren van den civilen staat.

Aangezien de bruid dezelfde overlijdensakten dient te overleggen als haar broer Peter bij zijn huwelijk in 1815, hoeft ze niet opnieuw een verklaring voor de vrederechter te laten opmaken en wordt bovenstaande akte toegevoegd.

Overigens: Schoenmakers was de naam van de oma van Catharina Reijnders, terwijl haar moeder Martina een buitenechtelijke dochter was van Helena Rulkens, waarbij Herman Peeters als vader genoemd werd.

1826. Jan Dings en Anna Gertrudis van Dijk. Omdat de geboorte van Jan Dings niet in de burgerlijke stand van Beesel te vinden is, wordt voor de vrederechter te Venlo een akte opgemaakt. Cf. art. 71 BW moet hij zijn geboorte door 7 getuigen laten constateren. Dat zijn: Hermanus Hinszen 52 jaar, Jan van Besel 48 jaar, Jacob Brouwer 40 jaar,

Margaretha Janssen, huisvrouw, Michiel Heisters 72 jaar, Mechtildis Peters, huisvrouw, Jan van den Ecker 38 jaar, Catharina Helena Kerkhoven, huisvrouw, Pieter Stienen 40 jaar en Anna Elisabeth Beurskens, huisvrouw, Peter Peeters 42 jaar, allen thans te Venlo woonachtig doch te Beesel gewoond hebbende. Zij verklaren dat Jan Dings 10 juli 1797 te Beesel geboren is. Herman Hinszen, als neef van Jan Dings kan zich de geboorte goed herinneren. Mechtildis Peters, die in het 2e huis naast de ouders van Jan Dings woonde, verklaart dat wijlen hare moeder Joanna Smeets des rekwirants moeder als wijsvrouw bediend heeft gehad bij zijne geboorte. De overige getuigen hebben allen niet ver van de woning van Dings gewoond.

1831. Jan Mathijs Lankes-Anna Gertrudis van Horen. Dat uit de (niet bijgevoegde) akte van bekendheid voor de rechtbank van eerste aanleg te Roermond van 3 mei 1828 blijkt dat Anna Gertrudis de dochter is van Claudius van Horen wonende te Nunhem en wijlen Cecilia Mans en dat zij op de 18e of 19e april 1801 te Belfeld geboren is (er is destijds géén akte opgemaakt). De rechtbank bevestigt gemelde akte van bekendheid om de plaats der geboorte-akte van meergenoemde Anna Gertrudis van Horen te vervangen, ten einde het door haar voorgenomen huwelijk in te gaan.

1833. Jacob Kessels en Anna Maria Margaretha Goerts.

Akte van bekendheid oktober 1832 voor de vrederechter te Horst. Zeven inwoners van Kessel verklaren dat ze Anna Maria Margaretha van hare eerste jeugd gekend hebben, zijnde de wettige dochter van Willem Tilman Goertz, particulier te Kessel woonachtig en van wijlen deszelfs echtgenoot Anna Maria Stockx, dat zij is geboren in het jaar duizend acht honderd en zonder nogthans naauwkeurig den dag te kunnen bepalen, in het vroegjaar.

1839. Peter van Leipzig en Johanna Boots. Verklaring van de burgemeester van Belfeld dat Johanna Boots, geboren te Belfeld en gedoopt te Tegelen 14 april 1800, niet in de geboorteregisters van Belfeld is ingeschreven.

De Swalmbode, weekblad voor Swalmen, Boukoul en Asselt

Els Janssen-van Avesaath (samenstelling)

Bericht uit de Swalmbode jaargang 2 – nr. 41 zaterdag 13 oktober 1956
Een modelwoning

Bij de tegenwoordige kleinere behuizingen dient men serieus rekening te houden met de inrichting ener woning, waarbij mede licht en kleur speciale kenmerken zijn voor het moderne interieur. Het meubilair, de vitrage en vloerbedekking moeten een harmonisch geheel vormen, warm van tint en een persoonlijke sfeer geven. In ons huis moet op harmonische wijze ons gezinsleven zich kunnen ontplooien. Deze sfeer wordt niet alleen bepaald door de onderlinge goede verstandhouding in het gezin, maar ook in de wijze, waarop het huis gebouwd is en aangekleed. Het is de mensen van onze tijd niet gemakkelijk gemaakt met enige zekerheid en met kennis van zaken hun keuze te maken.

Nu bij de bouw der 90 nieuwe woningen de eerste woningen zo ver klaar zijn, dat ze betrokken kunnen worden, heeft de Woningbouwvereniging St. Joseph alhier gemeend er goed aan te doen om een dezer dagen eerst gereedgekomen woningen, gelegen aan de Kon. Wilhelminalaan nr. 94 als modelwoning te laten inrichten. De indeling dezer woning is als volgt: Beneden: gang, keuken met aangebouwde achterbouw, vóór- en achterkamer en kelder onder portaal. Boven: overloop, vier slaapkamers en een ruime douche-cel met lavet. Via een uitgeschoven trap een grote zolderruimte, welke een in vele opzichten bruikbare ruimte geeft. Elders in dit nummer wordt bekend gemaakt op welke tijden gelegenheid wordt geboden om deze geheel compleet ingerichte woning te kunnen bezichtigen. Wij zijn ervan overtuigd dat niet alleen de gezinnen aan wie een van deze 90 woningen zal worden toegewezen interesse zullen hebben om een goed ingerichte woning te gaan zien, maar wij vertrouwen, dat zeer vele inwoners uit Swalmen met grote belangstelling mede graag zullen profiteren van deze unieke gelegenheid met het doel er

iets van te leren om er hun voordeel mee te doen. De kunst van het wonen vraagt van ons waarheid, deugdelijkheid en karakter op prijs te stellen; goede en mooie dingen te kiezen in overeenstemming met ons milieu, onze rang en staat om die dingen op een ordelijke en harmonische manier in de woning samen te brengen.

Wij stellen ons voor om in enkele vervolgartikelen over inrichting en gebruik der woning U goede wenken te geven.

Naar alle waarschijnlijkheid is het Vroom & Dreesman te Venlo die de inrichting van de modelwoning voor hun rekening nam, zij adverteren hiermee in de Swalmbode, en geven ook de tijden aan wanneer de desbetreffende woning bezocht kan worden.

Op 20 oktober 1956 wordt melding gemaakt van het feit dat, indien er voldoende bouwterreinen ter beschikking komen, er nog eens vijftig woningen gebouwd zullen worden. Men denkt aan aankoop van percelen op Slabberskamp en aan de Heistraat en Boukoul. Men doet een beroep op de sociale gevoelens van de grondeigenaren mede te helpen om dit doel zo spoedig mogelijk te kunnen verwezenlijken. Men stelt: Een mens zonder 'thuis' is zeker een der ongelukkigste mensen op deze wereld; hij is als een boom, waarvan de wortels niet meer in de aarde groeien.

De eerste woningwetwoningen gebouwd in Swalmen, mooi opgeknapt - anno 2019

Bericht uit de Swalmbode jaargang 2 – nr. 7 zaterdag 18 februari 1956
Wolven in Swalmen

Dagbladen en radio maken de laatste dagen melding van de verschijning van troepen hongerige wolven, die bepaalde streken van Italië onveilig maken. Ook Swalmen heeft zijn wolvenplaag gekend en wel tijdens de Franse bezetting.

In een "sittinghe van de extra-ordinaire Vergaderinghe der Municipaliteit van Swalmen in den maand Thermidor van Jaer V der Fransche Republieck (volgens de Gregoriaans kalender liep deze maand Thermidor van 19 juli tot en met 17 augustus 1797) werd gedelibereert over de verscheijninghe van wolven, die schaedelijcke en gevaerlijcke bees-

ten, die in grooten getaele de gemeijntenis van deze streeck bedreijghen." De Municipaliteit van Venlo bericht, dat "het openbaer belangh eijst de uijtroeijing deeser ondieren, sodat eene generaele jagt word verordonneert op 12 Thermidor Ve Jaer (30 juli 1797). Deze "generale jagt" heeft echter geen doorgang kunnen vinden tengevolge van een verbod van de "Centraele Administratie, aangesien deese jagt groote schade aen den gewasse soude veroorssaecken."

Wolvenplagen, van alle tijden. De wolf is terug in Nederland, dit levert momenteel ook de nodige onrust en discussies op.

Bronvermelding: Weekblad De Swalmbode – archief M.H.V.S.

Den Herberg in Belfeld: een pand met een verhaal en met een rijk horecaverleden

Wim van Diepen, aanvulling Thei Derks

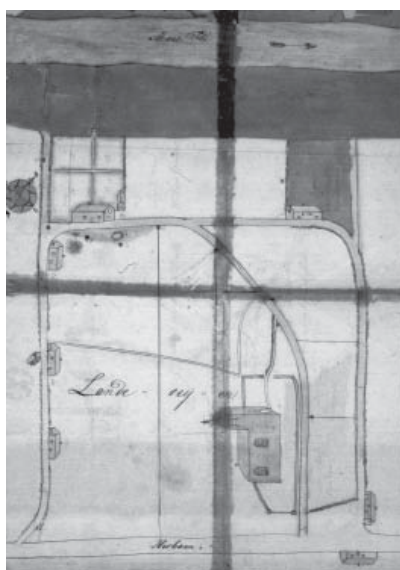
In 2006 begonnen Maril Schmitz en haar partner Puck Berghs een horecazaak in het ouderlijk huis van Maril aan de Rijksweg Noord 2 te Belfeld. Zij hebben er de afgelopen jaren een goedlopende zaak van gemaakt met een zeer bijzondere inrichting en veel aparte

activiteiten, waarvan de vrijwel altijd uitverkochte 'Verhaalkeuken' misschien wel het meest bekend is geworden. Wegens gevorderde leeftijd willen zij nu stoppen met dit bedrijf. Ze zijn op zoek naar een koper om de zaak over te nemen.

Voornaamste bestaansmiddel voor Belfeldenaren in vroeger eeuwen was de landbouw. Op deze plek stond eeuwenlang een grote boerderij, die zeker drie keer opnieuw werd gebouwd. Op een plattegrond van het dorp Belfeld uit ca 1725 kunnen we al zien dat hier een huis lag. Rond 1800 ging dit pand door brand verloren en er kwam een nieuwe hoeve voor in de plaats.

Het huidige gebouw stamt uit 1902 (jaartalsteen boven de voordeur). Toen werd het oude huis, net als veel andere boerenhoeves in Belfeld,

vervangen door een langgevelboerderij. Dit in verband met de gewijzigde opzet van de boerenbedrijven door schaalvergroting, nieuwe landbouwwerktuigen en de uitvinding van kunstmest.

Voor de aanleg van de spoorlijn (in 1865) lag het pand op de kruising van de Rijksweg met de 'Koestraat' en de 'Processieweg'. De Koestraat liep, ten noorden van het oude Raadhuis, als Groenstraat verder naar het oosten (naar de weidegronden in het Broek en naar Duitsland). Tegenwoordig heet dit gedeelte: Markt, Koninginneplein, Wilhelminastraat en Broekstraat.

De Processieweg (thans oude Veepad) liep naar het westen, richting Maas.

Gevonden feiten aangaande horeca in het tegenwoordige pand Rijksweg Noord 2 te Belfeld

In 1666 vlucht de soldaat Derijck Kortleven vanuit Geloo naar de herberg van Gertien Wolffers (zie Jaarboek Heemkundevereniging 1992, Lou Giesen blz. 103-104).

In 1725 woont in dit huis Johannes Gerits, gehuwd met Joanna Wolfferts. Hij is 'maltmaker, brouwer en wacholderstoker'. Voor de belastingen wordt hij aangeslagen als 'tapper' en 'schincker' en dat wijst erop dat ze een café hadden en zelf de drank produceerden.

Op tweede kermisdag, 25 september 1730, keerde Gerit Dirrix met zijn schapen terug vanuit het veld. Hij was als scheper (schaapherder) in dienst bij Jan Gerits. Jan woonde in de dorpskern nabij de kerk. Nadat Gerit de schapen bijeen had gedreven in de stal, ging hij naar het woonhuis van Jan Gerits. In de keuken trof hij Willem Driessen aan, die zonder enige aanleiding met zijn vuist enkele slagen aan hem toebracht. Er ontstond een fikse woordenwisseling waarop Willem Driessen, Gerit Dirrix naar buiten vorderde. Dit ging er niet zachtzinnig aan toe, want Willem Driessen verwondde zich aan de hand doordat de hand tussen de deur en deurpost kwam nadat Gerit Dirrix deze krachtig had dichtgeslagen. Buiten ontstond er een stevige ruzie waarin Willem Driessen een groot stuk hout oppakte en daarmee tekeer ging op Gerit Dirrix. Met dit stuk hout sloeg hij Gerit op de rug en schouder, door een

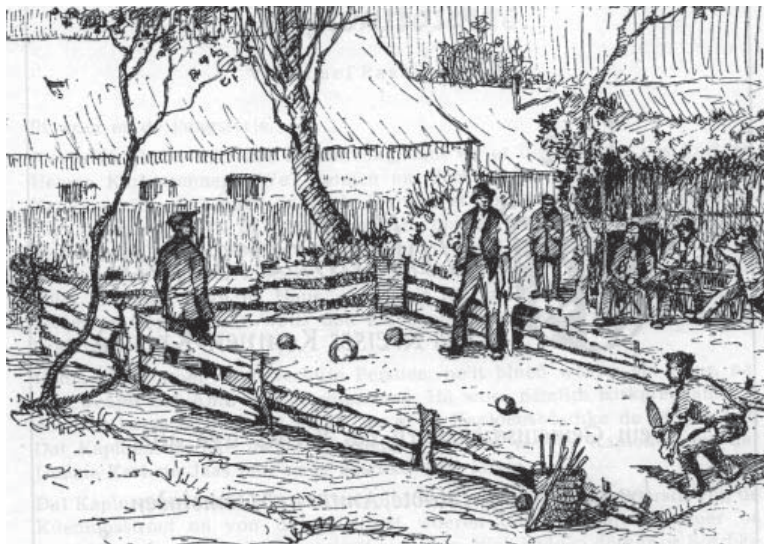
flinke slag op zijn hoofd verwondde hij Gerit zeer ernstig, waardoor hij sterk bloedende op de grond viel.

Door al dat 'krakeel' buiten werden de Landscholtis H. van Dam en zijn secretaris, binnen de herberg van Jan Gerits van hun maaltijd afgehouden. De Heer Landscholtis verzocht beiden onmiddellijk hiermee te stoppen. De vrouw van Jan Gerits kwam ook naar buiten en ging tussen de vechtersbazen staan. zodat ze van elkaar werden gescheiden. Op dat moment waren verschillende personen getuigen van de ruzie. (Dit verkort overzicht ontstond door de vele getuigenverklaringen tijdens het proces.)

Gerit Dirrix moest zijn verwondingen boven het oog laten behandelen door chirurgijn Mathijs Emons uit Breijel. Gerit Dirrix was een zoon van Petrus Dirrix en Gertrudis Wolfers. Hij werd geboren te Belfeld op 22-10-1708. Hij huwde op 13 mei 1734 te Velden met Anna Basten.

Enkele maanden later diende Gerit Dirrix (op verzoek van zijn meester Jan Gerits) voor het gerecht een klacht in wegens mishandeling. Jan Gerits stond borg voor de kosten van dit proces (R.H.C.L.: hof van Gelder. Venlo 01. 013. inv nr. 402, proces akte nr. 792).

In de getuigenverklaring van Hendrick Joosten blijkt dat er ook een beugelbaan was gelegen bij de herberg van Jan Gerits.

In 1786 wordt het huis bewoond door Adrianus Horstermans, afkomstig uit Lottum en gehuwd met Wilhelmina Heijnen. Ook zij ontvangen aanslagen als 'tapper en schencker, jeneverstoker, brouwer en maltmaker'. Ook toen was er dus kennelijk een

café gevestigd, in de kamer rechts van de voordeur. De boerderij heette destijds 'Adrianussehuis', naar zijn eigenaar.

In 1808 wordt het pand verkocht aan Jacob Kessels, de toenmalige burgemeester van Belfeld. Vanaf dat moment is het een pachtboerderij.

In de periode 1822 tot 1862 werd de hoeve achter-eenvolgens bewoond door Gerardus Joosten, Gerardus Hoeven en Gerardus Janssen. Over horeca-activiteiten in deze periode is niets bekend.

Pas in 1965 woont de eigenaar van de hoeve er ook weer zelf en dat is dan Harie Schmitz. Hij is, samen met zijn ouders, rond 1940 vanuit Vlodrop naar Belfeld gekomen.

Van 1862 tot 1899 wordt het bedrijf gepacht door Jan Jacobs, gehuwd met Francisca Hendrix. Op 1 mei 1882 vraagt hij voortzetting van zijn cafévergunning voor het pand 'Kom 8'. Op dat moment is hij landbouwer, pannenfabrikant en lid van de gemeenteraad.

Hij woont in dat huis samen met zijn vrouw Francisca, zijn dochter Wilhelmina Jacoba, zoon Jacobus Johannes, zoon Arnold en zoon Peter Johannes, allen landbouwers.

Bij aanvraag van een vergunning moest destijds worden opgegeven welke personen (ouder dan 16 jaar) in het bewuste huis woonden.

Van Jan Jacobs en zijn vrouw stamden drie latere caféhouders: Jacobus, Arnold en Martinus.

Jan Jacobs, geboren op 22-09-1824 te Heythuizen en overleden op 21-04-1901 te Belfeld. Huwde op 12-1-1857 te Maasbree met Francisca Hendrix, geboren op 15-11-1832 te Meyel en overleden op 22-01-1904 te Belfeld.

Kinderen uit dit huwelijk:

1. *Wilhelmina geboren op 15-05-1857 te Baarlo.*
2. *Jacobus Johannes geboren op 2-02-1860 te Maasbree.*
3. *Arnold Jacob geboren op 28-06-1862 te Belfeld en overleden op 11-05-1913 te Belfeld. Huwde op 23-11-1891 te Belfeld met Mechtildus Benders*
4. *Peter Johannes geboren op 9-04-1865 te Belfeld en overleden op 28-11-1929 te Wessem. Hij huwde op 25-07-1904 met Joanna M. E. Vogels*
5. *Martinus geboren op 24-10-1867 te Belfeld en overleden op 30-12-1940 te Beegden. Hij huwde op 28-08-1899 met Petronella Driessen*

6. *Anna geboren 4-06-1870 te Belfeld*

7. *Anna Catharina geboren op 7-07-1873*

8. *Maria Joh. Hub geboren op 1-11-1876 te Belfeld.*

Martin Jacobs

Zoon Martin, werd genoemd als hoofdbewoner van het pand in de periode 1899-1912. Martinus Jacobs had toen kennelijk ook een herberg.

Kinderen uit het huwelijk van Martinus Jacobs en Petronella Driessen:

1. *Maria Catharina Hubertina geboren op 8-04-1900 te Belfeld*
2. *Jacobus Johannnes Hubertus geboren op 11-01-1901 te Belfeld en overleden op 12-03-1901 te Belfeld*
3. *Peter Johannes geboren op 28-12-1901*
4. *Jacobus Willem Antonius geboren op 19-05-1904 te Belfeld en overleden op 22-11-1918 te Beegden*
5. *Anna Maria Catharina geboren op 10-11-1905 te Belfeld*
6. *Francisca Catharina Arnolda geboren op 16-09-1908 te Belfeld*
7. *Peter Johannes Antonius geboren op 15-02-1910 te Belfeld en overleden op 30-05-1911 te Belfeld*
8. *Mechtilda Augusta Maria geboren op 1-04-1912 te Belfeld en overleden op 16-05-1914 te Linne.*

We vinden aanvankelijk nog advertenties met: de herberg van de 'weduwe Jan Jacobs' en de 'kinderen Jacobs'. Uiteindelijk stond er meestal 'de herberg van Martin Jacobs', even-

tueel met de toevoeging 'aan het barrier'. Op de Rijksweg vóór het café werd namelijk in die tijd tol geheven! Tinus vertrok uit het dorp op 26-4-1912. Arnold Jacobs, broer van Martin, was eigenaar van het café aan de Stationsstraat. Hun oom, Ben Jacobs, was eigenaar van het café aan de Rijksweg.

Op 17 maart 1907 verbleven de 25-jarige Gerard Thönissen en de 19-jarige Jan Wulms, afkomstig uit Neer en dienstknecht bij de firma Tosserams aan de Mergelstraat, zich 20 minuten na sluitingstijd in de herberg van Martin Jacobs. Ze kregen een verbaal en het vonnis luidde f 1,- boete of 1 dag hechtenis. (Biejeingezeumerd 2017-2)

Op 5-4-1913 wordt een cafévergunning aangevraagd door Johannes Hendrikus Meuwissen. Hij is gehuwd met Elisabeth Petronella Wilms. Zij bewoonden het huis van 1913 tot 1922. Geregeld werden in het café landerijen, hout, vee en dergelijke verkocht via de notaris.

Ook kwam af en toe de hengst 'Robert de Windeke' van de Hengstenassociatie uit Velden langs.

Aan de Rijksweg Noord nummer 2 was van 1922 tot 1931 de café-boerderij van Winkelmolen gevestigd. Er is onder andere op 29-4-1925 een vergunning aangevraagd.

Antonius Hubertus Winkelmolen, landbouwer woont er met zijn vrouw Catharina Hubertina Geraets en Henri W.H. Janssen, landbouwknecht. Hij heeft verlof A voor het perceel 'Dorp A 9, Ka-

dastraal 1581'. Winkelmolen was kennelijk de laatste pachter die hier een café had. Hij was overigens ook bestuurslid van de harmonie, maar zijn inkomen haalde hij toch vooral uit zijn boerenbedrijf, gezien de volgende advertenties:

23-04-1930 A. Winkelmolen biedt hoogdragende varkens te koop aan .

14-03-1931 A.W biedt karotten en aardappelen te koop aan.

16-01-1931 A.W. wint 6e prijs bij barakwedstrijden van de harmonie Belfeld

10-01-1931 A.W. biedt paarden en een koets te koop aan.

Vanaf ongeveer 1940 woonde hier de familie Schmitz afkomstig uit Vlodrop. Zij hadden geen café en verdienden de kost als boer.

Interessant is dus dat er in dit huis thans weer een café is gevestigd namelijk 'D'n Herberg'.

De zaak wordt, sinds 2006, gerund door Puck Berghs en Marie-Louise Schmitz, de dochter van Harie Schmitz. Zoals eerder vermeld staat 'D'n Herberg' te koop. Ik ben benieuwd of er opvolgers te vinden zijn voor een horeca-onderneming op deze historische plek.

Op het einde van de 19e eeuw verschijnen er steeds meer kranten en weekbladen. Daarin staan vaak advertenties die verwijzen naar herbergen. Het gaat dan meestal om openbare verkopen, politieberichten of wedstrijden (beugelen, biljarten, barakken, kaarten en schieten).

Daarvan heb ik dankbaar gebruik gemaakt om, inmiddels meer dan zestig, Belfeldse herbergen van vóór 1940 te traceren.

Bronnen: 'Belfeld-Rijksweg Noord 2 (mei 2006)' door Twan Ernst, Delpher krantenarchieven, Gemeentearchief Venlo.

Uit de oude doos

Bij de foto in 2019-1 staat Har Geraets, dat moet zijn Piet Geraets.

De nieuwe foto is een klassenfoto van de Lambertusschool uit 1986-1987.

Er ontbreekt nog één naam in het rijtje. Wie kan ons hieraan helpen? Uw reactie zien we graag tegemoet via redactie@mhvs.nl of via één van de telefoonnummers van de redactieleden, vermeld op de binnenkant van de kaft.

Bij voorbaat hartelijk dank.

Onderste rij:

1. Marcia Nagelmaker
2. Linda Op de Ven
3. Jordy Simons
4. Jeroen de Wit
5. Eugenie Pansters

Midden rij:

6. Cindy Thijssen
7. Kim Peters
8. Simone Wijnands
9. Dennis Verhaegen
- 10 Roy Simons
11. Paul Ridderbeeks
12. Richard Naus
13. Loek Simons
14. ?
15. Ilse Teven
16. Eveline Teeuwen

Achterste rij:

17. Juffrouw Gerrie van Duin-Neelen
18. Luuk Timmermans
19. Mandy v/d Velden
20. Ivo Schuman
21. Marie Teeuwen
22. Jimmy Schreurs
23. Xander de Vries
24. Elco de Waard
25. Marjolijn Rutten
26. Marc Nijssen

Kutelkemutelke

Deel 1: de semantiek van kutelkemutelke

Paul Bloemen, docent Limburgs, Vereniging van Leraren in Levende Talen

De semantiek (woordbetekenis) en de etymologie (woordgeschiedenis) zijn voor mij als taalkundige de voornaamste inspiratiebronnen. Regelmatig vraagt iemand mij naar de betekenis en herkomst van dialectwoorden. Meestal lukt het na enig speurwerk om reeds bestaande informatie boven tafel te krijgen. Uitsluitend schriftelijke bronnen komen hiervoor in aanmerking. Soms loopt een spoor dood en dan rest slechts een uitleg op basis van een interpretatie of een aanname. Dit laatste is het geval bij kutelkemutelke.

Kutelkemutelke is een Beesels/Reuvers woord.

Kukelen is een Nederlands woord en betekent 'tuimelen, buitelen'. Kukelen komt in het Limburgs voor als **kukele**, o.a. in Swalmen, Belfeld, Tegelen, Venlo en omstreken. In sommige plaatsen zegt men 'kuikele'.

Tuimelen is een Nederlands woord en betekent 'draaiend vallen, ondersteboven vallen'. In het Limburgs komt het voor als **tumele** of **toemele**.

Verwant aan kutelkemutelke, in de betekenis van 'een koprol maken, kopje duikelen', zijn bijvoorbeeld: **kukelemuuske sjlaon** in Belfeld, **kukelemuuske doon** in Venlo en Velden, **kukelaer sjlaon** in Tegelen, **koekkeluitsjete** in Swalmen, **kopkuikele** in Roermond, **kukelekuuk sjlaon** in Herten, **kokkelebuit sjlaon** in Sustere.

Al deze woorden hebben een -k- in het midden van de basisvorm: kukel/koekel/kuikel/kokkel. De omvorming naar kutel met -t- treffen wij aan in Reuver en Beesel. **Kukele** is hier kutele geworden. Meer naar het zuiden, in Susteren bijvoorbeeld, komt ook een vorm met -t- voor: kuitele.

Kutelkemutelke doon is binnen Reuver en Beesel ontstaan. Het is een typisch lokaal woord. Wie dit woord heeft geïntroduceerd en

wanneer is niet bekend. Wel staat vast dat het hier al voor 1900 gebruikt werd.

Hoe is kutelkemutelke ontstaan? Dat is waarschijnlijk als volgt gebeurd.

Iemand heeft **kutele** en **tumele** aan elkaar gekoppeld. Beide woorden staan symbool voor 'omvallen, over de kop gaan, buitelen'. Hun combinatie geeft bovendien een extra uitdrukkringskracht aan de buiteling. Om de koppeling van **kutele-tumele** in de uitspraak vloeiender te laten verlopen en beide woorden te synchroniseren lag het voor de hand om de -t- en de -m- van **tumele** om te draaien en als **mutele** uit te spreken. Mutele past beter bij kutele: geen '**kutele-tumele**' maar '**kutele-mutele**'. Om het woord een speelser tintje te geven, werd van beide woorden de verkleinvorm met de uitgang -ke gebruikt. Zo zou **kutelkemutelke** ontstaan kunnen zijn. Een schitterende parel in onze dialectschatkist. In de volgende editie volgt de etymologische verklaring (geschiedenis) van kutelkemutelke. Daarvoor maken we een verre reis terug in de taalgeschiedenis, naar de oeroude wortels van onze Limburgse moedertaal, waarbij we verrassende elementen tegenkomen.

Meer lezen over het Beesels/Reuvers? Kijk dan welkelijks op www.puiklokaal.nl

't Trekpaerd

Nol Wassen †

Ein paerd klaag aan en zaet : "Ich mót has aaf gaon nokke...
De baas zaet : "Doe höbs lang genóg de ker getrokke !"
Ich höb neet lang mieër op mien paerdebein te gaon.
Want geur weit : Ich höb gènne poeët óm op te sjtaon.
Ich höb ze biejnao al versjpeeld, mien paerdekrachte
en noe sjtaon ich oppe lètste sjeut te wachte.
Ich bön allein nag maar niejsjierig waem 't duit;
Carbijn of Hoeze, Sjteeghs of Fransse of de Ruit.

Jao, 't trekpaerd det is aad en oetgetrokke
en de boer wilt ziene haver neet mieër dokke.
Waoróm is d'r veur 'n oetgetrokke paerd...
gènne bejaarde-sjtal ? 't Bieës det is 't waerd !
Al höb ich 'n paersgedöld, toch kènne ze mich rake...
as ze van aje paerde paersvleis wille make.
Lètsaan huurde ich van eine sjtómme boer :
"Ich haaj vuuël van paerd, maar ouch van paersvleis in 't zoeër !"

Ich zoog lèts 'nne boer weer mèt 'n hieël aad trekpaerd loupe
en ich zag : "Boer, det bieës gaot geur toch neet verkoupe ?"
en dae boer zag : "Jao, daen hings is nieks mieër waerd.
Hae trek neet mieër maar haet waal nag hóngere wie 'n paerd."
Ich keek 't paerdje aan; 't bieës begós te hule.
't Dach : "Waas ich noe maar van Alwin Schockemühle.
Maar miene boer dae haet neet zónne beroemde naam;
euer 'n waek ligk ich geruik 'nne reklaam !"

Lèts zag 'nne boer (ich höb 'm zelf gehuurd, dae rotzak)
"Ein paerd det neet mieër trek krieg nieks mieër inne kopzak !"
In 't paerdsoug blink 'n traon en 't bieës dink weer :
"Waoróm besjteit d'r veur aaj paerde gènne "Breer" ?
Wie ich nag trok kreeg ich ze mèt de sjmik gerete.
Dao goof ich nieks óm maar ich höb 't
nieks op sjete !
Ich bön zoeë bang, ich waer mien
ings has nimmer kwiet.
Ich waer lang zoeë aad neet as dae
hings van Sjoeres-Fried!!"

't Paerd van Sjoeres Fried. Het paard, luisterend naar de naam Frits, was een zogenaamd Belgisch trekpaard en is 23 jaar oud geworden. Lokatie: boerderij gelegen aan de tegenwoordige Offenbekermarkt (pand Baer van Keun (Franssen)). De foto is kort na de oorlog genomen. Op de foto v.l.n.r.: Wiel, Coen en Fried Schoeren.

Leuk om te bewaren (13)

Een militair paspoort uit 1915

Van de familie Timmermans uit Reuver, die familiebanden heeft met de familie Verstegen-Augustus, ontvingen wij een paspoort uit 1915 voor het reizen naar Duitsland. Het paspoort, gesteld in de destijds gebezigde Franse taal, staat op naam van Andreas Hubertus Jacobus Verstegen, geboren te Roermond 21-4-1881. Hij huwde te Beesel 4-9-1908 met Maria Hubertina Elisabeth Augustus. Op deze 'laissez-passer' ontbreekt de foto. Deze is mogelijk van het paspoort verwijderd om te worden gebruikt in enig ander document.

Gesehen im Kaiserlich deutschen Vizekonsulat
zu Venlo
Gut zur Reise nach Deutschland
Venlo, den 7. 10. 15
Gehühr. pos. 27 h
Rm 3.- Fl. 1.20
E. L. No.
P. J. No. 978
Der Kaiserliche Vizekonsul

N°. 9351/912

SIGNALEMENT.

Âge de 34 ans
Cheveux blonds
Sourcils blonds
Yeux gris
Nas moyens
Barbe blonde
Taille 1 mètre 6 dix-
mètres 7 centimètres - millimètre
Religion Catholique
Romaine
SIGNES PARTICULIERS

VALABLE POUR UN AN.

SIGNATURE DU PORTEUR.
A. Verstegen

ROYAUME DES PAYS-BAS

LE MINISTRE DES AFFAIRES ÉTRANGÈRES DE
SA MAJESTÉ LA REINE DES PAYS-BAS,
PRINCESSE D'ORANGE-NASSAU, &c. &c. &c.

PRIE ET REQUIERT

au nom de Sa Majesté, tous les Amiraux, Généraux, Gouverneurs,
Commandants, Magistrats et autres Officiers, tant Civils que Militaires,
quelque qu'ils puissent être, des Princes et États, Amis et Alliés de Sa
Majesté, non seulement de laisser passer le nommé Andreas Hubertus Jacobus Verstegen
marier, marié de Roermond, domicilié à
Beesel

avec ses Hardes et Bagages allant en Allemagne

sans lui donner ni souffrir, qu'il lui soit porté aucun trouble
ou empêchement quelconque, mais aussi de lui donner, ou faire donner
au besoin, tout aide et secours, ce qu'Elle sera prête à reconnaître.

Donné à la Haye, le 4 octobre 1915

 Pour le Ministre,
le Secrétaire Général.
J. Hamme

Délivré à Maastricht, le quatre
vingt mill neuf cent vingt
LE COMMISSAIRE TITULAIRE
DANS LA PROVINCE DE LIÈGE, Roos

De overstrooming van Beesel: het snelwassende water drong aan alle zijden op

Uit de Limburgse Koerier, 6 januari 1926

Oudejaarsavond om circa 10 uur werd onder leiding van wethouder Heldens een dijk gelegd vanaf het kerkhof naar den molen der Gebr. Cuijpers, teneinde het gehucht Oud-dorp, hetwelk voor eenige jaren geteisterd werd door een grooten brand, zoo mogelijk te vrijwaren voor overstrooming. Enkele laaggelegen huizen stonden reeds onder water. Tot 4 uur in den morgen werd hard gewerkt door een vijftigtal, door den veldwachter opgeroepen mannen. Het water steeg echter zienderoogen en stond weldra hooger dan 1 meter tegen den dijk... De dijk mocht echter niet baten, daar het water van de noordzijde kwam opzetten en Oud-dorp weldra geheel zou overstroomen en daardoor van alle verbinding geïsoleerd zou zijn. Menschen vluchten op de zolders der hooggelegen huizen en brachten huisraad, levensmiddelen en kleinvee aldaar in veiligheid. Groote kudden rundvee en varkens werden ijlings door het opkomende water heen naar het hooger gelegen dorp gedreven.

Weldra echter steeg het water zoo hoog, dat geen verkeer meer mogelijk was en Oud-dorp een eiland vormde, waar bijna alle huizen onder water stonden. Het loeien en brullen

van het angstige vee klonk huiveringwekkend over de stijgende watermassa. Heel den Nieuwjaarsdag bleef het water opzetten. Bang ging men den eersten nacht van het nieuwe jaar in. Veel vee reeds eenmaal op hooger gelegen stallen gedreven waar men het veilig waande, moest verder het dorp ingevoerd worden.

In den nacht kwam het water door de huilbeek opzetten tot midden in het dorp, de menschen moesten daar niet alleen hun vee, maar ook dat van Oud-dorp, hetgeen overal ondergebracht was, naar hooger gelegen plaatsen drijven. Om twee uur klonken noodkreten en signalen vanaf de huizen van Oud-dorp, dat van alle verbinding verstoken was; er was zelfs geen bootje voor de bewoners om aan land te komen.

Van de overzijde der Maas kwamen schippers met hun bootjes te hulp, hetgeen tengevolge van de snelle drift van het water met groot gevaar gepaard ging. Allereerst poogde men nog vee over te zetten. Dit ging echter tengevolge van de duisternis en de snelle stroming van het water niet. Een bootje waarachter men vee had vastgebonden sloeg om en de opvarenden geraakten te water. Daar zij zich juist boven een boomgaard bevonden, kwamen zij in een appelboom terecht en werden door een ander bootje daar vandaag gehaald. Het nog achtergebleven vee werd naar het hooger gelegen en ommuurde kerkhof gedreven, waar het vee later in een noodstal is ondergebracht.

Tegen den morgen werden de ouden van dagen met moeite door de schippers overgezet. Nog werden twee vrouwen door het dak uit een oud huis, waarvan reeds een deel was ingestort, met veel moeite gered. De schippers verdienen een hartelijk woord van dank voor de door hen bewezen

diensten.

De grintweg door het dorp stond ruim 30 cm onder water. Aanhoudend werden nog kudden vee naar Bussereind, Wittenberg, Reuver en hooggelegen plaatsen vervoerd. Zelfs het kasteel Nieuwenbroeck liep onder. De boerderij aldaar moest ijlings ont-ruimd worden: het water stroomde weldra over de stallen. Het landschap levert een treurigen aanblik; groote koren- en havermijten drijven op het wa-ter; voorraden bieten en koolraap drijven weg. De

ingezaaide rogge spoelt van de akkers. De schade is groot. Gelukkig zijn geen mensenlevens te be-treuren. Deze treurige intrede van het jaar 1926 zal den menschen nog lang heugen.

Teneinde Zondags het kerkgaan mogelijk te maken, moest een noodbrug geslagen worden over een lengte van 20 à 30 m. Gisteren, Dinsdag had een begrafenis per boot plaats, hetgeen hier nimmer geschiedde.

Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal: reisje naar Breda

Zo was het

In deze uitgave twee foto's uit Reuver.

